

Bassi várri

Aatoklimpoe lea várreguovllus gos sápmelaččat leat orron mánga duhát jagi.

Oarje stuorrvárri lea Norgga riikaráji lahka ja Vaapstena siida, *Vaaptsen Sijte*, lea vári geavahan boazodollui, bivdui ja guollebivdui.

Gáfat várrečohkka biras, (Atoklintoe várrekárttas, 1006 mehtera badjel meara) gos gávdnojit olu bázahusat johtti servodagas – nu mo orohagat árransájiiguin, dákteiegát, bordojuvvon geađggit ja dološ gárdesajit. Boarrásit dološ bázahusat ja dálá, odđaaigásaš gárddit ja boazovázziid stobut addet miellagiddevaš gova got olbmot geavahit daid guovlluid. Dat boares bázahusat maid ii leat álo nu álki fuobmát dain eatnamiin addet hástalusat...

Aatoklimpoe lea maiddái vuoiŋŋalaš bealli. Dás leat muitut, mitalusat, osku ja árbevierut luondduin ovttas ovdánan. 'Aato' mearkkaša 'diet'. Dát várri lea nu bassi ahte das ii leat namma. Soaitá maid nu ahte dat ii dárbbáš nama? Ollu sápmelaččat dihtet vári duogáža.

Aatoklimpoe gohčoduvvo *Aejlies vaerie*, "Ipmil várri", mii heive bures dan vári earenoamáš hápmái. Dolin rohkadalle ja oaffarušše várrečohkkii, earenoamážit várálašvuodaid ja lihkohisvuodaid vuostá. Sámi dološ oskkus ledje mánga Ipmila, muhto deatalaččat ledje eará vuoiŋŋat nugo ovdamearkka dihte iešguđet sajiid hearrá, *vearelden almaj*, gii várjalii elliid, šattuid ja eatnama.

Vapstenis govat meavrresgáris, mii dál lea British Museumis Londonis.

Láhkki jahkeduhát gaskkas

Aatoklimpoe birra sáhtttá dadjat ahte olbmuid oktavuoha boazodoaluin lea dahkan golbma sierra eatnama : vuoiŋŋalaš eatnama, johtti servodaga eatnama ja dán áigásaš boazodoaluid eatnama.

Bovtse, boazu, lea láhkki jahkeduhát gaskkas – álgoálggos goddin, dan maŋŋil boazun. Boazu lea vuostá addán mielkki, vuostá, bierggu, beaskka, náhki, biktasiid ja duodjeávdnasiid. Dasa lassin lea maid adnon geasánin, noaddeheargin ja vuodgŋinboazun bivddus. Bohcco deatalaččamus biebmu lea jeagil, mii jođánit suddá čovajjis. Geasset guohtu boazu eanas rásiid, urttaid, lasttaid, guobbariid.

Bohccuid geasseguohtun Vaapstena čearus lea orda badjelis duoddaris. Dat mearkkaša guhkes johtimat sihke bohccuide ja boazovázziide – Gaskkal dálveguohtuma mearragáttis ja geasseguohtuma duoddaris. Dán áiggis adnojuvvo odđaaigásaš tehnikka buot iešguđetlágan bargguide. Logemat fitnodaga barget boazodoaluin, čearurájiid siste eanemusat 6500 bohccuiguin. Oarji stuoravárreguovllus, leat guotteteanan gidđat, meassemearkuneanan geasset ja guohtuneanan gidđat, geasset ja čakčat. Dálveguohtuneatnamat gávdnojit Liksjoe, Bjurholma, Vännäsa ja Novlemaanega gielddain.

Vaapstena čearru lea lullisámeguovllus. Otnáš boazobargiid máttut leat davvisápmelaččat geat 1930–logus bággesirdojuvvodje deike. Dat sápmelaččat mat atnet Aatoklimpoe ruovttuguovllun leat sihke davvi- ja lullisápmelaččat, moattis leat boazobargit ja earát eai leat.

RUOFAGIELA
SARV
HÁRK
VAJA
KALV

LULLISÁMEGIELLA
sarvvis
heargi
áldu
miessi

DAVVISÁMEGIELLA
sarva
ráantjoe
aaltoe, giehke
miesie

Bohccot Oarje stuorrváris

Aatostohpu

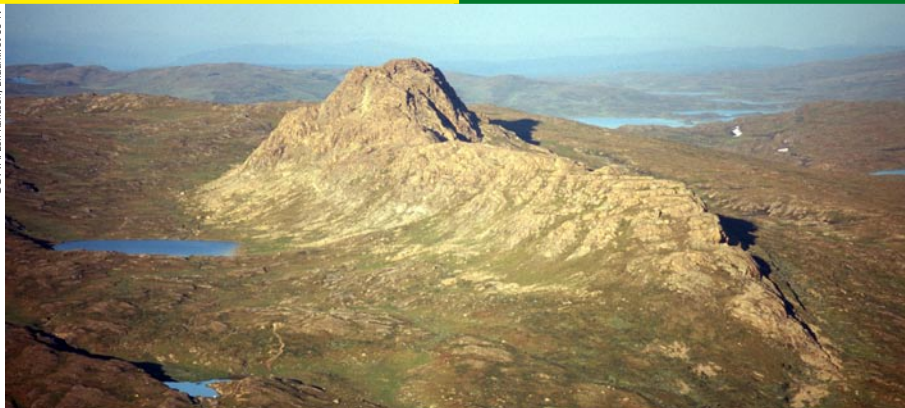
Sullii 1920 leaba Duommá ja Ánná Klementsson darfegoadi huksen Aatoklimpoe lahkosis. Dás Risjoga bálddas, sámičearu geasseorohagas, dat bearaš lea huksen viesu, maid eai nu gallis sápmelaččain leat dahkan. Dat lei garvvis 1925 ja bearaš lea sirdán goađis dan stuora stohpui, mas lei gievkkan ja biebmuvuorká vuollelovttas ja lanjat badjelovttas. Muhto, dimbbarstohpu lei huksejuvvon lobiheamis ja sámeváldi ávžžuhii dan gaikkuhit – oainnat sápmelaččaid ledje gielddán hukset bistevaš viesuid duoddari. Lei daddjojuvvon "sápmelaš galgá leat sápmelaš". Sierraláhka lahka rievdaduvvui 1928, stuorra oassi das lea Klementsona riiddu dihte oažžut orrut iežas viesus.

Aatostobu lahkosis huksejuvvui seamma áiggis johtaskuvlla mas ožžo sámemánat oahpu moadde geassevahkku. Ruota eiseváldi anii johtaskuvllaid geavatlaš ja taktihkkalaš ávkin; ohppiin ledje boazovázziivánhemat lahka ja eai fillejuvvon eallimii guhkin eret duoddariin ja mehciin. Skuvllas ledje golbma goađi main ledje iešguđetlágan funkšuvnnat; oahpahus, biebmua ja oadđin. Oahpahus loahpahuvai 1945, go odđa johtaskuvlla huksejuvvui Derdnii. Dalle lei Klementssona bearaš juo sirdán Vuoltjerii, muhto orohagas ledje ain sápmelaččat orrume.

Aatostobu guovllus, mii lea deatalaš guovlu Vaapstena sápmelaččaide, čohkkejuvvo eallu čakčanjuovvamii ja johtima áigge dálveguohtumii. Sihke darfegoahti ja Aatostohpu lea rábas gussiide. Ájtte maid gávdno čájáhusas.

Ánná Klemmetson bártniinis Jovnsiin 1920–logus álggus.

Iežálágan hápmi

Aatoklimpoes lea vissásit iežálágan hápmi, ja dat lea vulkánalaš geađgeláhki Peridotit várte, mii šaddá serpentiidnageađgin, asbesten, dálkin ja fearrangeađgin. Dat serpentiidnaduoddarat leat gohčoduvvon *rovhtege* lulligillii – namahus sáhtta boahit duoddariid ivnniin, mat muhttet ivnni ruonás ruoksadii.

Garra geađgiláhki “elefántalihkkiin” lea birgen jahkeduháhiid smoldenproseassas buorebu go biras. Dego dološ guovdi Aatoklimpoes ain ceaggá, čuodi mehtera duoddara badjel.

Li siseatnamajiekra ii ge dálki leat nagodan smoldet stuorra, nana klimpoes.

Olu šattut eai orrostuva dan birrasis – it don gávnna sarridiid dahje dábálaš ganaid Aatoklimpoes lahkosis. Dan básálaš duvttahis gállivuoddu dahká ahte olu värrešattut ja jeahkalat eai nagot šaddat. Eará šattut goitge šaddet bures lossametállaid gaskkas, ovdamearka dihte duottarnejliska ja duottarlidi.

Kultureanan

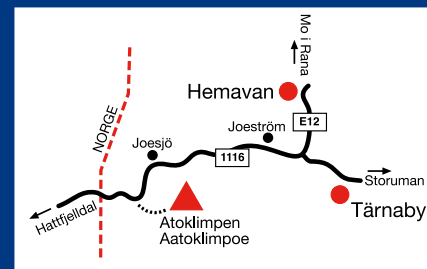
Oarjebotni leana nubbi kultureanan vuodduvui jahki 2005, Aatoklimpoes – sámi kultureanan. Vuosttas, Rörträsk silangar, gávdno Næerene gieiddas.

Aatoklimpoes gávdno Dearnas suohkanis Luspies gieiddas. Dat lea oassi Oarje stuoraváris Norga ráji bálddas. Ulbmil eatnamiin lea suodjalit, seailluhit ja dieđihit kulturhistorjjálaš árvvuid Aatoklimpoes duoddaris ja duoddara lahkosis. Mat leat dat árvvut de? Sáhtta dadjat oanehaččat ahte duoddarat oktan birrasiin ovddastit sámi birrasa dološ áiggis gitta otnázii. Aatoklimpoes bázahusat ja vuoiŋgalaš eanan čájehit sáme kultuvrra ovdáneami ja olbmuid eallindilli duoddaris. Vai kultureanan doaibmá nu go lei jurddašuvvon de gáibiduvvo juogalágan árjja, ja dat leat doaibmaplána evttohuvvon. Eatnama hálldaša Leanastivrra kulturbirasossodat.

Eanet dieđut: 090 – 10 70 00, www.ac.lst.se

Boađeoahpástuvvat bassi Aatoklimpoesin! Go juo leat dás sáhttet diehtu juohkingalbbat ja ofelaččat (diehtu: Tärnafjällens Turistbyrå tel 0954-104 50) eanet muitalit – seamma go ieža duoddarat dieđusge. Biillašilju gávdno geainnu 1116 guoras ja das manná geinnoš (mii maid heive juvlastullui) gitta kultureatnama uksii Aatostohpu guoras. Sulli golbma kilomehtera vázzima dahje čuoigama maŋgel, de ollet Aatoklimpoes čohkkii, ja it beahtahala, beare bivastuvat...

Buerie Båeteme!
Bures Boahthin!
Välkommen!

Kultureanan
Oarjebotni leanas

 AATOKLIMPOE
ATOKLIMPEN

– sámi kulturbiras